

Van licht vergrijp tot moordaanslag

Deel 67 uit de serie 'De onbekende helden van 1940-1945'

Door: Henk G. Westland, luitenant-kolonel b.d.

Hoe een politieman in bezettingstijd onverwacht in ernstige problemen kan komen ondervinden drie leden van de marechaussee Hoogeveen, wanneer twee 'moffenmeiden' na spertijd op de openbare weg worden aangehouden.

Willem Klein (21) – als dienstplichtig korporaal der (bereden) Artillerie bij de demobilisatie op 26 mei 1940 met groot verlof gestuurd – solliciteert bij de Marechaussee. Velen met hem solliciteren naar een positie als politieagent, rijksveldwachter of marechaussee. De Duitse bezetter wil namelijk de Nederlandse politiekorpsen met duizenden mannen uitbreiden, wat gebeurt met personeel voornamelijk afkomstig uit het gedemobiliseerde leger. In september 1940 tekent Willem Klein bij de 4e Divisie Marechaussee een contract voor zes jaar als marechaussee te voet. In Groningen komt hij op en wordt een week later geplaatst bij de net opgerichte Brigade Harlingen, gelegerd in villa 'Casa-Cara'. De divisie zal de komende maanden zorgen voor zijn opleiding. Als marechaussee te paard wordt hij begin februari 1941 overgeplaatst naar Half-Eskadron Utrecht te Bilthoven en vervolgens medio juni naar Eskadron Groningen aan de Helperwestsingel in Groningen. In januari 1942 volgt een overplaatsing naar de post Wildervank van Brigade Veendam.

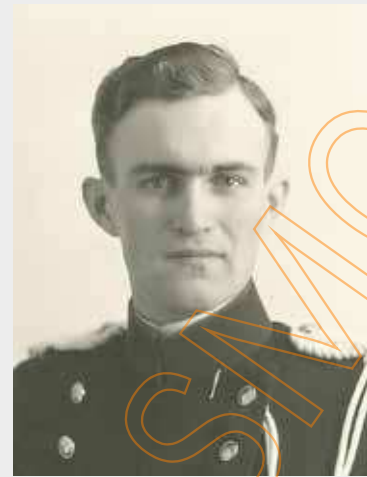
Bij de politiereorganisatie per 1 maart 1943 wordt Klein aangesteld als wachtmeester van de Staatspolitie en ingedeeld bij de 'Marechaussee (Gendarmerie)', groep en post Hoogeveen. Hij is daar gelegerd in de marechausseekazerne aan de Pesserstraat; inmiddels is hij verloofd met mejuffrouw Kuik. Zijn groepscommandant is vanaf juli 1943 onderluitenant De Vries, die al in 1917 in dienst trad bij de Koninklijke Marechaussee.

Avondklok

Tijdens hun avonddienst op maandag

4 september 1944 – na de avondklok van 20.00 uur – zien de wachtmeesters Alting en Klein in een park in de buurt van het politie-/groepsbureau dat twee jonge vrouwen zich vermaken met twee SS'ers. *Sperzeit* voor de burgerij geldt uiteraard ook voor deze 'dames', ook wanneer de een de Nationaal-Socialistische Beweging is toegevoegd en de ander als 'moffenmeid' bekend staat. Deze laatste, de 22-jarige Jentje Dekker, heeft omgang met Duitse militairen die in Hoogeveen zijn gelegerd. De beide wachtmeesters nemen de jonge vrouwen mee naar het groepsbureau aan de Groote Kerkstraat, waar ze na telefonisch overleg met groepscommandant De Vries tot de volgende morgen 08.00 uur worden ingesloten. Alleen Jentje wil niet zomaar de cel binnengaan en wordt daartoe gedwongen. De volgende morgen worden de jonge vrouwen door De Vries gewezen op hun verkeerde houding: ze moeten zich niet "met dergelijke zwijnen inlaten." Daarna worden ze naar huis gestuurd en daarmee lijkt dit voorval te zijn afgelopen.

Die 5e september 1944 wordt overigens in heel Nederland een bijzondere dag, later bekend als Dolle Dinsdag. In een radiotoespraak op die dag meldt premier Gerbrandy dat de geallieerden de Nederlandse grens hebben overschreden, hetgeen overigens niet juist blijkt te zijn. Nederlanders raken in een bevrijdingsroes en collaborateurs vluchten de dagen en weken daarna massaal weg uit Nederland. Daarnaast neemt ook de terreur van Duitse politiediensten met hun Nederlandse handlangers toe.

Willem Hendrik Klein wordt op 22 april 1919 te Klazienaveen (gemeente Emmen) in Drenthe geboren. Hij groeit daar op als jongste in een gereformeerd gezin met vijf kinderen waar vader de kost verdient als arbeider. Willem slaagt voor de ulo en gaat werken als bakker.

Het Nederlandse leger is al sinds 28 augustus 1939 gemobiliseerd, wanneer Willem Klein als dienstplichtige in december 1939 wordt ingelijfd bij de landmacht en wordt ingedeeld bij het 1e Regiment Artillerie (1 RA). De afdelingen van dit regiment zijn al in hun oorlogskwartieren/-opstellingen in de buurt van Amersfoort. Klein krijgt zijn opleiding als bereden kanonnier bij het IVe Depot Bereden Artillerie in Leiden en later in Breda. Wanneer zijn opleiding is afgerond, wordt hij op 29 maart 1940 bevorderd tot dienstplichtig korporaal en gaat enkele dagen later naar het veldleger.

Tijdens de Duitse inval in de meidagen van 1940 behoort 1 RA tot het IVe Legerkorps, dat als opdracht heeft de noordflank van de Vallestelling te verdedigen. 1 RA opereert in de omgeving van Amersfoort en bevindt zich tijdens de capitulatie in de omgeving van Weesp en Baambrugge. Over de persoonlijke inzet van korporaal Klein zijn geen feiten bekend. Bij de demobilisatie van het Nederlandse leger gaat hij op 26 mei 1940 met groot verlof.

Naar de Ortskommandant

Jentje Dekker werkt als dienstbode bij een Duitse tandarts. Deze hoort over het incident en vertelt dit aan de *Ortskommandant* in Hoogeveen. Klein wordt de volgende dag 6 september bij de *Ortskommandant* ontboden, want er is een klacht binnengekomen dat hij Jentje Dekker bij haar opsluiting zou hebben mishandeld. De zaak wordt niet belangrijk genoeg gevonden en Klein kan weer

gaan. Hiermee is de zaak echter nog niet afgedaan.

Inmiddels is ook de *Sicherheitspolizei* (Sipo) in Assen geïnformeerd over het voorval in Hoogeveen dat na *sperrzeit* twee vrouwen op straat door Nederlandse politiemannen waren gearresteerd en daarbij mishandeld. De Sipo in Groningen geeft opdracht de zaak te onderzoeken en zo nodig tot arrestatie over te gaan. Vanuit Assen vertrekken zeven mannen naar Hoogeveen: vijf man van de *Ordnungspolizei* en SS, en twee Nederlandse politiemannen gedetacheerd bij de Sipo: Van Noordenne en Van Droffelaar.

Gewelddadig verhoor

Op 8 september omstreeks 21.00 uur wordt De Vries – onder valse voorwendselen – gevraagd naar de door de Duitsers gevorderde school aan Het Haagje te komen. Daar wordt hij direct ontwapend en verhoord door de twee Nederlanders. Waarom heeft hij de vrouwen niet eerder vrijgelaten? Heeft hij gezegd dat ze niet met die SS-zwijnen moeten uitgaan? Van Noordenne stompt erop los en Van Droffelaar slaat hem met de kolf van een karabijn. “Ik zeilde telkens de kamer door”, verklaarde De Vries later. Ook wordt hij ervan beschuldigd al vier jaar de boel gesaboteerd te hebben. Bij een tweede verhoor zijn ook de twee vrouwen aanwezig. Ook Alting en Klein ondergaan een zelfde behandeling. Zo wordt Alting afgetuigd met een koppelriem waaraan een pistooltas met wapen was bevestigd.

Op transport naar Assen

Kort na het verhoor worden de drie mannen gedwongen plaats te nemen in een overvalwagen; ze krijgen te horen dat ze worden meegenomen naar Assen. Voorin zitten twee mannen en achterin bij de drie arrestanten Van Noordenne en Van Droffelaar.

Omstreeks middernacht komen twee personen waaronder Van Droffelaar bij de politie in Beilen aan de deur. Ze melden dat de onderluitenant De Vries en de wachtmeesters Alting en Klein op transport waren gesteld en dat die op de Eschweg een poging hadden gedaan te ontvluchten. Volgens de melding voor de

berichtendienst: “Twee der arrestanten, de Onderluitenant de Vries en de wachtmeester Klein, zouden door hen zijn doodgeschoten en op de genoemden Eschweg liggen, terwijl de derde arrestant was ontkomen.” Door het personeel van de groep Beilen wordt onmiddellijk een onderzoek ingesteld en ze treffen ter plaatse alleen wachtmeester Klein dood aan de kant van de weg aan. Ze brengen zijn lichaam over naar het lijkenhuisje op de begraafplaats in Beilen.

Pech met de overvalwagen?

Tijdens het transport is de wagen aan de Eschweg te Beilen gestopt, zogenaamd wegens een defect, en moeten de arrestanten in het licht van de auto gaan staan. De Vries, die de zaak niet meer vertrouwt, zegt: “Ik geloof dat we eraan gaan.” Inderdaad wordt er direct met een automatisch wapen geschoten en valt Klein dodelijk getroffen neer. De Vries laat zich meteen vallen, maar wordt in de buik en de rug geraakt en houdt zich dood. Alting springt uit het licht en krijgt nog enkele schoten na, die slechts een schouderpauzet van zijn tuniek treffen. Hij weet aan zijn achtervolgers te ontkomen en duikt tot de bevrijding onder.

Nadat Altings achtervolgers zijn teruggekomen, vraagt een van de mannen: “Zijn die krengen dood?” Voor de zekerheid wordt nog driemaal op het hoofd van Klein geschoten. Ook De Vries krijgt drie schoten gericht op zijn hoofd, maar deze missen miraculeus. Na het vertrek van zijn belagers weet de zwaargewonde De Vries strompelend bij goede Nederlanders terecht te komen. Een gewaar-schuwde dokter kan hem niet helpen, hij moet geopereerd worden. Politieagenten uit Beilen halen De Vries 's avonds op en vervoeren hem naar het Bethesda Ziekenhuis in Hoogeveen. Het duurt uiteindelijk nog zeven maanden voordat hij van zijn verwondingen is hersteld.

Gevallen voor zijn politie-ideaal

Het stoffelijk overschot van Willem Klein wordt eerst begraven in Beilen en kort na de bevrijding op 5 juni herbegraven op

de gemeentelijke begraafplaats te Klazie-naveen. Bij de herbegravenis is een marechausseedetachment van zestig man aanwezig en dragen marechaussees de kist. Uiteraard zijn collega's De Vries en Alting ook aanwezig. De opvolgend groepscommandant adjudant Lutter spreekt over Willem: “Ik heb hem leeren kennen als een jongeman met een sterk rechtvaardigheidsgevoel, vol dienstijver, goed kameraad en met een warm hart voor het politievak. Hij was een goed Marechaussee, anderen ten voorbeeld en boven alles een goed Nederlander. Deze goede eigenschappen zijn hem noodlot-tig geworden.”

Aan de moord op Willem Klein herinnert een monument aan de Eschweg te Beilen. Dit monument, een grote zwerfkei met een plaquette daarop, werd op 31 augustus 1950 onthuld.

Sipo-man **P.M. van Noordenne** (geb. 1917) is op 10 april 1945 bij Norgervaart in een vuurgevecht met Franse parachutisten gedood. Sipo-man **S. van Droffelaar** (geb. 1914) is betrokken geweest bij meerdere misdrijven en wordt door het Bijzonder Gerechtshof te Assen in 1948 ter dood veroordeeld. In de zaak van wachtmeester Klein legt Van Droffelaar de schuld bij de niet meer in leven zijnde Van Noordenne. Het vonnis word op 16 november 1949 ten uitvoer gelegd door een vuurpeloton gevormd door marechaussees.

Jentje Dekker (geb. 1922) wijkt kort na het drama uit naar Duitsland. Na de bevrijding wordt zij bij terugkomst gearresteerd en in 1947 schuldig bevonden aan “Het tijdens de oorlog een ander opzettelijk bloot stellen aan opsporing, vervolging [...]”. De Bijzondere Raad van Cassatie veroordeelt haar in februari 1949 tot tien jaar Rijkswerkinrichting rekening houdend met het voorarrest vanaf medio april 1945.

De auteur verricht historisch onderzoek naar de gevallen die in de oorlog 1940-1945 behoorden tot de (Koninklijke) Marechaussee. Wilt u reageren? Uw reactie is welkom op het redactieadres of rechtstreeks per e-mail aan de auteur op marchaussee4045@gmail.com.

Marechaussee Contact 25e jaargang | nummer 4 Augustus 2024

Marechaussee Contact is een uitgave van Stichting Marechaussee Contact en verschijnt tweemaandelijks.

Aan de inhoud wordt veel zorg besteed, echter noch de stichting noch de redactie aanvaardt enige aansprakelijkheid voor eventuele fouten en/of onvolkomenheden. Door derden aangeleverde inhoud geeft niet noodzakelijk de mening van de stichting of de redactie weer. De redactie behoudt zich het recht voor door derden ingezonden kopij aan te passen, in te korten, of niet te plaatsen.

Voor het overnemen van artikelen, gedeelten daarvan en/of foto's is toestemming van de redactie vereist. Na verkregen toestemming dienen de bron, de artikelkop en de naam van de auteur te worden vermeld.

Redactie

Willem Geense
Gert Janssen
Evert Jan Kasteel (tekstredactie)
Eric Koopman
Cees Lindenberg
Henk Rijke (voorzitter)
Stijn van Susante
Henk Westland (coördinatie & eindredactie)

Aan dit nummer werkten mee

Theo Evers
Bert van Horen
Kees Kuijs
Kees Poelma
Joop Rump
Milan Steenbergen
Jaap Tuinder

Contact met de redactie

Postbus 125, 7590 AC Denekamp
t.a.v. Redactie Marechaussee Contact
redactie@marechausseecontact.nl

Wijzigen van adresgegevens / opzeggen

begunstigersadministratie@
marechausseecontact.nl
(zie verder pagina SMC-informatie
bij administratie en werving)

Vormgeving

Pleun van der Linde,
Persmanager, Den Haag

Druk

Wilco BV, Amersfoort

Aanleveren kopij voor een volgende uitgave

Voor het aanleveren van kopij graag eerst contact opnemen met de redactie.

3	Observaties
4	Agenda Activiteiten voor en door (oud-)marechaussees
5	Nestelpennen Schengengrenscore geactualiseerd Marechaussee neemt deel aan oefening EUROGENDFOR Oproep Buitengewone Algemene Ledenvergadering RvMC
6	Veteranen Nederlandse Veteranendag 2024 in Den Haag
8	Opleiden Sfeer, de olie in iedere organisatie
12	Uitgelicht Topprestatie KMar-detachement tijdens 4Daagse
14	Huis vol foto's Het eerste stopteken
16	Slachtofferidentificatie KMar in het Rampen Identificatie Team
21	Dienstplichtigen Op herhaling in 1951
22	Op missie EU-missie in Bamako 'EUCAP Sahel Mali'
25	SMC Reünie Boerma Plaizier/MP III en SMC-contactmiddag Bronbeek
26	1940-1945 Van licht vergrijs tot moordaanslag
28	Ontmoeten 100-jarig bestaansfeest marechausseekazerne Helper Brink, Groningen
30	Personalia
31	SMC-informatie

Marechaussee Contact verschijnt normaliter zes keer per jaar. Echter, door onderbezetting van de redactie kan in oktober geen nummer worden uitgebracht. De volgende uitgave van dit jaar zal in december verschijnen.

Foto omslag:
Den Haag, 25 juli 2024,
defilé Nederlandse Veteranendag
Foto: Mediacentrum Defensie